

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson,
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda.
Socken: Vislanda Berättat av: Densamma.
Uppteckningsår: 1932. Född år 1880.i

Uppteckningen rör	sid
Glosor.	1.
Kyrkogrimmen.	1.
Kyrkbygge.	2-3.
Dödingar hålla oväsen på kyrkogården.	4.
Död brottsling får ej ro i graven.	5.
En, som försvurit sig ville bli salig.	5-6.
Den kortspelande adelsmannen besvärades av djävulen.	6-7.
Prost, som "säg i syne".	7-9.
Två knallar, som skulle hänga sig.	9-10.
Två pigor, ge varandra löfte att omtala om de blevo saliga efter döden.	10-11.
Galgbacke.	11-13.
"Skräddarehallen."	13.
Tjuvar.	13-16.
Klok tar reda på två barn, som försvunnit.	16-18.
Mördat barn gräter.	18-19.

Vända om synen på folk.

Man, som sålt sig till den Onde.

Frimurare.

Låna dödingaben från kyrkogården.

Vävtjuvarna kunde inte komma någonstans.

Bonde blir av med not, - klok hjälper till att finna tjuven.

Tattare ställer om att det finns mjölk på en gård.

Tattare hämnas på kvinna som ej gav dem mat.

Dalkulla hämnas på man som lovat henne giftermål.

Mana bort ormar.

Folk som sålt sig till den Onde.

"Kloka Johanna."

Kloka gubbar.

Ordstäv.

Ordspråk.

Ordspråk och talesätt.

4721

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skörda Vislanda den 14 mars 1932.

Herr Lector Eric Elgqvist, Hov, Växjö.

Insänder härmed till Hembygdsförbundets pristävlan några sägner, ordspråk och ordstäv och även några uppteckningar om 'kloka', men jag har ej orkat, att skriva upp och sända in mera än detta, oaktat jag har åtskilligt mera av mina samlade uppteckningar, som passat för denna pristävlan, och som jag önskat insända. Men min sjukdom har, som vanligt hindrat min goda vilja.

Uppteckningarna om "Kloka Johanna" äro ej heller slutskrivna, men om jag orkar, skall jag med snaraste insända till Hembygdsförbundet några berättelser om "Kloka Johanna", då hon ställde hem stulit gods, o.s.v. för att mina uppteckningar om henne skola var fullskrivna, ifall ej någon annan skrivit om henne.

Med utmärkt högaktning

Blenda Andersson

4721

Svar till Docenten von Sydow.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Glosen och kyrkogrimmen är ej ett och detsamma. Kyrkogrimmen som vaktade kyrkogården och kyrkan, lämna aldrig denna plats. Men glosen kunde man riskera att möta på vägarna var som helst, om man var utē och gick om julanatt, t.o.m. då man gick till kyrkan om julottan.

Blenda Andersson,

Skörda, Vislanda.

Sonåland
Allbo 41
Vislanda 100

uppt. av Blesda And
f. 1850

4721

uppt. år 1912

I. S Ä G N E R.

Det berättas en sägen, att då den första kyrkan skulle byggas i Vislanda, var det bestämt, att kyrkan skulle byggas i Håramon. Men när de började släpa dit timmer och virke till kyrkobygget, så drogo två vesslor varje natt allt timret och virket, som folket släpat dit om dagen, ifrån Håramon till den plats, där "Gamla Veslanda" kyrka sedan byggdes. Därför kallades församlingen för Veslanda eller Vislanda.-----

Det berättas, att innan "Gamla Veslanda" kyrka byggdes, gick en liten gosse och vaktade boskap på samma plats där kyrkan sedan byggdes. Och en gång lade han sig på marken på denna plats och somnade, och då drömde han, att på marken runt omkring honom lågo dödsallar intill varandra så tätt de kunde på ett stort område, och att han stod och predikade för dem. Sedan blev gossen den förste präst, som predikade i kyrkan, när den var byggd. -----

Skriv endast på denna sida!

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Gamla kyrkan
i Vislanda
byggdes

liten gosse
drömmer under
lig dröm

4721

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

När Vislanda nya kyrka byggdes år 1794, sattes predikstolen på karasidan, d.v.s. vid väggen den södra sidan framme i kyrkan, och där stod den till år 1902, då kyrkan restaurerades, och då flyttades predikstolen till den norra sidan, där den nu står.

Det berättas, att när kyrkan byggdes, fingo församlingssborna på en kyrkostämma yttra sig om inredningen i kyrkan, och då föreslog prästen, att predikstolen skulle stå på fruntimmerssidan invid väggen vid sakristian. Detta förslag bifölls genast av de närvarande. Men när prästen föreslog detta, sade en bonde helt spydigt: "Ja, då ä ju vanligt, att tjuren ska stå på koraen." Men prästen blev så förargad över detta yttrande, så sedan skulle predikstolen stå på karasidan.

predikstoler
i kyrkan får
sin plats

Det berättas om en händelse, som säges ha timat på den tiden då Vislanda kyrka stod i "Gamla Vislanda". En söndag var en död man nere ifrån socknen begravnen i kyrkogården, och om kvällen så snart det blivit mörkt, voro alla dödingarna

uppe på kyrkogården, och förde ett förskräckligt oväsen och jagade på en stor so, som de ville köra ut ur kyrkogården.

Inne i prästgården blevo folket alldeles vettskrämda, och gamle prosten vågade ej gå ut till kyrkogården och se vad det var, utan befallde sin adjunkt att gå ut och fråga vad det var

för ett oväsen. Adjunkten tog på prästkappan på ryggen och handboken i näven, och så gick han ut på kyrkogården och frågade dödingarna, varför de lämnat sina gravar och förde ett

sådant oväsen. De svarade då: " Den man, som i dag är begrav- ven är en självspilling, och han får inte ligga bland oss i vigd jord, utan han skall ut härifrån." Prästen lovade då,

att liket skulle grävas upp och begravas utanför kyrkogårds- muren. Och då försvunno dödingarna och allt blev tyst. Därefter blev det uppdagat, att den döde mannen hade begått själv-

mord. Och liket grävdes sedan upp och begravdes utom kyrko- gården nere i hagen på prästgårdens ägor.-----

dödingar på kyrkogården håller förskräckligt vä sen

man flyttar en begravnen man, varefter oväsandet upphör

4721

Det har berättats, att på den gamle kyrkogården i Skatelöv var en gång en man begravnen, som inte hade någon ro i sin grav, utan varje natt kastades jorden upp ur graven och sedan hördes ett fasansfullt jämmerrop ifrån graven. En natt gick prästen till graven iklädd messhake och handbok, och frågade, varför den döde inte hade någon ro i sin grav. Och då svarade den döde "Jag har gjort mord och hor och håjet hor, så jag förmår inte ligga i vigd jor." Sedan grävdes liket upp ur graven, och begravdes i "klämhaven" väster om kyrkan.

Det har berättats om en man, som hade svurit bort sig (begått mened). Men mannen fick sedan ånger och började bli gudfruktig, och frågade flera präster om han kunde bli salig, ty han hade hört sägas, att han blev inte salig som hade svurit bort sig. Men ingen kunde giva honom ett tillfredställande svar. Slutligen vände han sig till prostén Viderström (denne hade genomgått Vittenbergiska skolan) med samma fråga,

Skriv endast på denna sida!

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

död man kan
ej få ro i
sin grav, då
han begått
mord m.m.

en man som
svurit bort
sig vill bli
salig

men denne kunde ej heller giva honom ett bestämt svar, men prosten tillade, att han skulle önska att veta det, så han kunde giva ångerfulla själar tröst.

En kort tid därefter dog mannen. Och en kväll när prosten satt i sitt ämbetsrum, knackade det på dörren. Prosten trodde att det var någon, som kom på besök, varför han bad denne stiga in. Men ingen öppnade dörren, utan istället hörde han en ny knackning. Nu gick prosten och öppnade dörren, och då stod den döde mannen utanför dörren, som i livstiden hade svurit bort sig. Prosten tog då ett steg tillbaka, men den döde sade då till prosten "Bortsvuren själ blir inte salig, sedan försvann han. -----

Det berättas, att prästen Fovelin skall själv ha omtalat följande: En höger adelsman trodde ej på Gud, även brukade han sitta och spela kort med sig själv. När han länge hade gjort detta, fick han se djävulen sitta vid bordet mitt emot sig. Nästa gång han började spela med sig själv, kom

Skriv endast på denna sida!

död man ger
prost svar på
fråga om den
"bortsvurne"
blir salig

djävulen och satte sig intill honom. Slutligen blev djävulen så närgången, så när adelsmannen gick och lade sig att sova, lade djävulen sig jätte^m honom i sängen. Adelsmannen skicka då efter sin sockenpräst, för han skulle läsa bort djävulen, men djävulen vek ej undan för prästen. Adelsmannen bad då Fovelin komma till sig. När Fovelin kom dit, satt adelsmannen på sitt rum och djävulen satt intill honom. Fovelin hade sin bibel med sig under armen, och när han fick se djävulen, sade han till honom: "Jag befäller dig, vik bort härifrån, och kom aldrig hit mera." -- "Vad har du för makt över mig?" frågade djävulen. - "Jag har Guds ord," och med detsamma lade Fovelin bibeln på bordet och slog upp den. Och då vek djävulen genast därifrån och var sedan aldrig mera synlig där. Men Fovelin höll nu en kraftig predikan i flera timmar, och från den dagen blev adelsmannen omvänd och började frukta Gud. -----

Det berättas, att prosten Viracus i Virestad, som av folket gemenligen kallades för mäster Nils eller herr Nils,

Skriv endast på denna sida!

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

en präst hjäl-
per adelsman
att bli av med
djävulen

kunde 'se i syne' då han jordfäste en människa, om hon var död saligt eller osaligt. Och det säges även, att om någon annan person kunde komma åt att stå på prästkappan, medan mäster Nils jordfäste ett lik, så kunde även denne se, om den döde var salig eller osalig. Ty var den döde salig, så flög en vit duva över graven upp mot kyrkospiran, men var den döde osalig, så flög en korp upp. -----

En söndag hade några karlar inom församlingen kommit överens om att lura prästen, så de fingo se, om han verkligen kunde säga, var den döde hamnat. Därför skulle en av dem ligga i en likkista och låta begrava sig, istället för en död. Sedan skulle de gräva upp denne så snart gudstjänsten var slut. Men när mäster Nils hade jordfäst denne man, sade han: "Jag finner inte denna mans själ varken i himmelen eller i helvetet." Därefter höljdes graven med jord, som det var brukligt, innan gudstjänsten började. När gudstjänsten hade pågått en stund och mäster Nils började predika, utbrast han

folk försö-
ker lura en
präst

helt plötsligt: "Just nu damp mannens själ, som vi begravt i dag, ned i helvetet." Mannens kamrater rusade nu ut ur kyrkan och skulle gräva upp honom. Men då de fått upp kistan ur graven och öppnade den, var mannen död. De hade nämligen ej förstått, att deras kamrat kvävdes i kistan, när han ej fick någon luft. -----

Det berättas, att två knallar under samspråk med varandra kommo att tala om hurudant det skulle kännas, att taga en snärja om halsen och hänga sig. Och medan de talade, kommo de överens att genast försöka hurudant det kändes. Därför skulle den ene av dem först hänga sig, och sedan den andre. Och så bestämde de, att den, som hängde skulle vissla, när han ville, att den andre skulle skära av snärjan. När den förste hade hängt sig, stod den andre och väntade, att han skulle vissla, (de hade nämligen ej förstått, att det ej gick att vissla, när snärjan drogs åt omkring halsen) men denne fick vänta för gäves. Slutligen blev den andre otålig, och frågade: "Varför

Skriv endast på denna sida!

man får bevis på att "Mäster Nils" verkligen kan 'se i syne'

två knallar provar på att ta snärja om halsen

Småland
Allbo
Värmland
1932

Promemoria 4721 *Prof. Blomstr. Andersson*
Född 1880

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

visslar du inte? Du får lå alla hänga där tills du visslar!"

Och så fick han hänga tills han dog. -----

Det har berättats om en man, som skulle hänga sig, och hade hängt upp snärjan i taket på logen. Och just som han hoppade i snärjan, bad han: "Gud hjälp mig," och i detsamma brast snärjan, så han föll ned på golvet. Men då stod den onde i foderladan och skrattade åt honom och sa: "Hade du bett mig hjälpa dig, så hade inte snärjan brustit." -----

Det har berättats om två pigor, som tjänade på samma herregård, där den ena av dem var kammarjungfru och den andra ladugårdspiga. Men de båda pigorna hade kommit överens om, att vilken av dem, som dog först, så skulle den döde omtala för den levande, om den hade blivit salig eller osalig. En tid därefter dog ladugårdspigan. Och en morgon när kammarjungfrun skulle sopa förstubron, stod där en svart korp på bron. Kammarjungfrun körde undan korpen, men nästa morgon

två pigor ge
varandra löf-
te att om-
tala om de
blev saliga
sedan de dött

stod den där åter, när hon kom ut på förstubron. Då frågade hon korpen, vad han hade där att stå efter. Men då svarade korpen med en röst, som liknade den döda ladugårdspigans: "Jo, jag ska omtala för dig, att jag är osalig." -- "Varför blev du det?," frågade kammarjungfrun. "Därför att jag ej gav katten mjölk, när jag hade mjölkat." Sedan försvann korpen och kom aldrig mer igen. -----

Det berättas, att förr i tiden fanns en 'galgabacke' vid Gottåsa i Skatelöv. Denna galgabacke var belägen intill den s.k. "tattaremerren" i närheten av landsvägen. Här stod en galge, som de stackars människorna blevo dömda att hängas i när de hade gjort ett eller annat brott. Galgen liknade en brunnsvinge och i den ena änden på stängen eller galgen satt en krok. Denna krok sattes under hakan på den, som skulle hängas, sedan vingades han upp i luften, och här fick han hänga tills han dog, till straff för sig själv och varnagel för andra. Och det säges, att det kunde hända, att de levde

Skriv endast på denna sida!

ladugårdspiga
dog först;
blev osalig

folk som be-
gått brott
hängdes gal-
gen på gal-
gabacken

4721

ett par dagar efter när de voro hängda, och uppgåvo höga jämmerrop, och rovfåglarna kommo och höggo ut ögonen på dem och började äta av dem, medan de levde. Och när någon hade gjort ett svårt brott fick liket hänga i galgen ett par veckor till varnagel för andra. Sedan skulle rackaren taga ned liket och även begrava det. -----

Det berättas om en ung mamsell, som en gång var dömd att hängas i galgen för barnamord, trots att hon bedyrade sin oskuld. Och den dagen hon framfördes och skulle hängas, hade det samlats en skara av nyfikna människor omkring galgen. Och mamsellen grät och bedyrade åter sin oskuld, och sade så högt, så alla, som stodo däromkring hörde det, (under det hon pekade på några aspar, som stodo i närheten av galgen) : "Till ett bevis på att jag är oskyldig, skola löven på de asparna alltid vara gula, så länge träden stå." Och när hon hade sagt detta, hängdes hon upp i galgen. Men från den dagen blevo löven på asparna gula och voro sedan gula istället för gröna

Skriv endast på denna sida!

12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

oskyldig ung
mamsell skal
hängas

som bevis på
hennes oskuld
förbli bladen
gula på några
träd som hon
förutsagt in-
nan hon häng-
des

varje sommar, så länge träden stodo. -----

"Skräddarehallen" kallas en stor sten, som är belägen i Gottåsa hage i Skatelöv i närheten av Fårhyttan. Denna sten är kluven så där är en liten gång in i stenen, och inuti stenen är en fördjupning eller ett litet rum. Och det berättas, att en gång då det var ofredstider och kriget rasade här i orten, hade en skräddare och hans hustru hållit sig fördolda i denna sten allt medan kriget varade, och båda blevo därför räddade undan en säker död. Men innan kriget började, hade skräddaren gömt sina värdesaker inne i stenen och även burit dit sängkläder och så stort matförråd, så det räckte till föda åt skräddaren och hans hustru en lång tid. -----

Det berättas, att en julaften för många, många år tillbaka kommo ett par främmande män till en bondgård här i socknen och bådo, att få stanna där över natten. Och emedan det var den heliga julkvällen ville folket i gården ej neka dem

skräddare med
sin maka döl-
jer sig i en
sten under
det kriget ra-
sar som värst

två män får
logi i en bon-
gård en jul-
kväll

4721

detta, utan de fingo löfte att stanna där över natten. Båda
 männen föreföllo att vara gudfruktiga och hyggliga, och de
 läste och sjöngo gudliga sånger och psalmer, och de fingo ä-
 ven sitta vid julbordet och äta och dricka med husfolket. Och
 på julottan då folket på gården skulle fara till kyrkan, ville
 den enen av männen följa med till kyrkan, medan den andre fö-
 redrog att stanna i bädden. Alla på gården reste till kyrkan
 utom husmodern och en tolvårig dotter. Men en stund efter
 när de voro resta till kyrkan, steg främlingen upp och börja-
 de plocka till sig alla värdesaker, som voro uppsatta på bord
 och hyllor. Och sedan började han leta i skåp och lådor och
 då frågade husmodern vad han letade efter. "Jo, jag undrar
 var ni har edra pengar?" sade mannen.-- "De ha vi nere i
 källaren," låtsade kvinnan, varpå hon öppnade källarlämnen
 och låtsade, att hon skulle ljusa honom. Men så snart han
 hade gått ned i källaren, lade hon blixtnabbt ned lämmen
 och drog ett stort drickakar, som stod i närheten över käl-

14
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

13.

man far till
 julottan;
 en av främ-
 lingarna
 stannar hem-
 ma

mannen, som
 är en tjuv
 plockar till
 sig värdesa-
 ker

husmodern
 lurar ned
 honom i käl-
 laren

Småland
Allbo
Vislanda
1932

Yngve Stenroos
4721
Född 1880.

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

larlämmen. Sedan skicka hon flickan till kyrkan, att omtala att det var tjuvar där hemma. Och samtidigt stängde kvinnan fönsterlämmarna, som alltid skulle stå öppna om julanatt, för julstjärnan skulle lysa in.

När flickan hade gått ett stycke mot kyrkan mötte hon den andre mannen, som legat i flickans hem om julnatten. Och han frågade henne, vart hon skulle gå. Flickan var oförstående nog att omtala det. Han sade då till henne, att hon behövde inte gå efter några andra, utan i stället följa med honom hem, så skulle han hjälpa flickan och hennes mor. Men de två männen voro ett par rövare, som hade förklätt sig och överlagat att de skulle stjäla och plundra i bondgården, medan folket var i kyrkan om julottan. När sedan flickan och mannen kommo tillbaka, ville kvinnan ej öppna dörren, när hon hörde att det var den andre rövaren, som var med flickan. Men han låtsade först att han var så god, och sade även till kvinnan, att han skulle hjälpa dem. Men kvinnan trodde naturligt-

den 12-åriga flickan går för att hämta hjälp, och möter först den andra tjuven

flickan och mannen komma till gården

vis ej på hans ord, och tordes därför ej öppna dörren. Men då sade mannen: "Öppnar du ej så dödar jag flickan." Men kvinnan tordes ändå ej släppa in honom. Och då stack han ihjäl flickan med en kniv. Sedan försökte han komma in genom pipan och började krypa ned i skorstenen. Då började emellertid kvinnan elda med julhalmen, som låg utbredd på golvet, så mannen kvävdes av röken. När folket sedan kom hem ifrån kyrkan hängde den ene rövaren död i pipan och den andra var nedstängd i källaren. Och flickan låg ihjälstucken utanför stugan till stor sorg för modern och hela familjen.-----

Det berättas om en familj här i socknen, som hade blivit av med två av sina barn och inte visste vart de tagit vägen. Man trodde att barnen hade gått vilse i skogen, så man gick skallgång efter dem, men kunde ej finna dem. Då beslöt fadern till barnen, att han skulle gå till "Stina i Karshult," som var klock, och fråga henne, om hon kunde säga var barnen voro. Mannen gick till fots hela den långa vägen till Kars-

den ene rövaren dödar flickan; blir själv dödad då han försöker krypa ner genom 'pipan'

två barn komma bort

hult. När han kom dit var det skymning och kväll. Han omtalade då sitt ärende för henne. Men hon svarade, att om kvällen kunde hon ej ge honom upplysning därom, utan han fick vänta till dagen efter. Mannen, som var mycket trött, gick då och lade sig på Stinas höslinne, henne ovetande. Och när han hade lagt sig, läste han "Fader vår" och välsignelsen och bad Gud hjälpa sig. Men mannen var mycket ledsen, därför kunde han ej sova, och framåt midnatt hörde han Stina komma ut och ropa högt på någon, som skulle komma till henne. Men ingen kom, och när hon hade stått en stund och väntat, så gick hon in igen. Efter en stund kom hon åter ut och fäktade och slog med händerna i luften och ropade åter samma namn. Då kom den onde till henne med sådan fart så det riktigt susade. "Varför kommer du inte, när jag kallar på dig?", sade Stina till honom. - "Jo, jag var tvungen till att hjälpa en piga, som var i en basta och barnade, att döda hennes barn. Ty hade inte jag hjälpt henne, så hade hon inte vonna dödat

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV~~16.~~

barnens far
går till
'klok' gumma
för att få ve-
ta var hans
barn äro

mannen blir
tvungen få
övernatta hos
"Stina"; får
se och höra
underliga
ting

barnet, ty hon höll på bli glad vid det," svarade den onde. Sedan sade Stina till den onde: "Här kom en man hit i jofte, som hade blett å med två av sina barn. Vet du var de äro?" -- "Ja, de äro hemma i hans brunn," svarade den onde, och tillade, "men tala inte så högt, för han ligger på höslinnet och hör, vad vi säger." Men då blev Stina arg för mannen hade lagt sig där olovligt och befallde den onde: "Gå genast dit och slå ihjäl honom!" -- "Nej då vinger jag inte, för han har gått en gärsgård omkring sig." Därmed menade den onde, att han hade ingen makt att döda mannen, enär han hade läst "Fader vår" och "Välsignelsen" och bett Gud hjälpa sig. När mannen hade hört allt detta, blev han rädd och tordes ej ligga där längre, utan steg upp och började gå mot hemmet. Och när han kom hem, tog han en båtshake och började draga i brunnen, och där hittade han båda två barnen.

mannen hör av
den 'onde'
att hans barn
finns i brun-
nen på hans
gård där han
även finner
dem sedermera

Det berättas att för många år tillbaka hördes varje natt på en äng i grannsocknen en barnaröst, som då ett spädbarn

gråter. En natt gick prästen dit och frågade, varför denna barnaröst hördes varje natt. Och då svarade ett litet barn: "Jag är mördad och begravnen här av en piga och en dräng, men jag vill komma i vigd jord." Dagen efter grävde man på ängen, på denna plats där det döda barnet visade sig, och då hittade man ett litet barnlik nedgrävt i jorden, vilket sedan begrovs i kyrkogården. Därefter blev det uppdagat, att några år tidigare hade en dräng och en piga varit på ängen och stått och rävsat, och då hade pigan framfött ett barn, som de hade dödat och nedgrävt där i lönnedom.-----

Det har berättats, att omkring början på förra århundratalet bodde i G. en gästgivare vid namn A., som kunde 'vända om synen på folk'. En gång hade de kört fram en stor ekekubb, som skulle urholkas till en träpump, och lagt framme på gårdsplanen. Och en dag när där var samlat en stor skock människor både äldre och yngre utanför gästgivaregården, såg de A. till dem, att han kunde krypa igenom ekekubben. Men

barnamord blir
uppdagat

en gästgivare
kunde 'vända
om synen' på
folk

ingen trodde därpå, utan allesamman började skratta åt honom. "Titta på mig, så får ni se då!" sade A., och så började han krypa genom kubben till allas förvåning. Och när han kröp så knastrade och brakade det i kubben. Och när han hade krupit igenom kubben en gång, så vände han om och kröp tillbaka igen, till allas förvåning och jubel. Men just som A. kröp tillbaka igenom kubben, kom en kvinna, som hette Kaja, och bodde där i närheten, gående fram till gästgivaregården. Till henne ropade nu om varandra de förvånade åskådarna: "Titta Kaja! Har du någonsin sett så märkvärdigt! Se, A. kryper igenom kubben!" Men Kaja, som ej varit med från början, hade A. naturligtvis ej kunnat förvänt synen på, utan hon började skratta åt dem, och sade till dem: "Å, vad ni äro dumma allesamman, han kryper ju inte igenom kubben utan ovanpå den." Men då blev A. arg och sade till Kaja: "Jag ska bota dig för du blarra." Och så "vände han om synen" på henne också, så hon tyckte, att hon gick och vadade i vatten ända till midjan, så hon

gästgivaren
låtsas krypa
igenom en eke
kubb

en kvinna ser
att han kry-
per ovanpå
kubben och
skvallrar för
folket om det
ta

till straff
härför "för-
vänder" han
synen på hen-
ne

4721

drog upp kjolarna över huvudet, och sen gick hon och frös och skakade och sade: "Hu, hu, hu så kallt det är!" Men nu fingo alla de andra något roligt att se på, och de började skratta så förfärligt åt Kaja, så de höllo alldeles på att skratta sig fördärvade. - ----

En annan sägen har berättats om denne man, som dog i medelåldern, att han hade sålt sig till den onde. Och under sin livstid säges han ha varit särskilt begiven på dans, spel och upptåg. I sitt hem ställde han ofta till gästabad och dans. Och en gång när han hade anordnat ett större sådant med dans och musik och ett stort antal gäster hade infunnit sig, och dansen var i full gång kom en gubbe, som hade hästafötter in i köket och bad köksan, att han skulle få tala vid A. Köksan bad A. gå ut i köket och när A. kom dit ut, sade den där gubben till A.: "Nu får du upphöra med dansen och spelet, för nu ska du följa med mig." Och några minuter därefter dog A. till gästarnas och de anhörigas sorg och bestörtning. -----

Skriv endast på denna sida!

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

en man A. har
fest hemma;
dör hastigt

Wille an Konrad L. Hallf. saml

Småland Albo Västlands

yttr 1932

4721

1778 Bleada Andersson

ber 900 Stora Västlands

född 1880

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Det har berättats om en annan man, som hette S. och bodde på samma gästgivaregård, att han var frimurare. Och en frimurare brukade alltid dö hastigt. S. skulle även ha yttrat, att han skulle dö hastigt. Och en gång när S. satt och åt middag, föll han ned ifrån stolen, och sade: "Nu är det slut med mig," och i detsamma dog han. Och det sades, att när han dog satte frimurarna en knappnål i hans porträtt, som satt i en stor tavla, som hängde på väggen i frimuraresalen.

Det berättas, att förr i tiden var en frimurare en skräck och fasa för vanligt folk. Man trodde, att när en person blev frimurare måste han sälja sig till den onde och sedan hade den onde rättighet att taga denne livs levande när den onde det ville. Och det sades även, att när frimurarna voro tillsammans och hade möte, låste de inne sig, så ingen fick komma in till dem. Och då slaktade de någon människa, vars kött de sedan åto av medan de voro tillsammans. Sedan skickade frimurarna av människoköttet till en sorts folk, som

frimurarnas
sätt och seder

22.

bodde långt borta i världen, och som hade den sekten, att de skulle äta kristet människokött för de skulle bli saliga. Och detta slags folk betalade hur mycket som helst bara de fingo tag i kristet människokött. Så det var därför frimurarelogen hade bildats, för att förtjäna pengar på detta sätt. Och när frimurarna skickade av en tunna människokött, så fingo de tunnan full med guldpengar tillbaka. Sedan delade frimurarna upp dessa pengar sig emellan, så det var därför alla frimurare blevo rika. -----

frimurarna
slaktade män-
niskor och
sålde köttet
och blevo
härigenom
mycket rika

Det berättas även, att det var en regel inom frimurarelogen, att varje medlem skulle i tur och ordning skaffa en människa till att slaktas, och gjorde han ej detta till den bestämda dagen, fick han själv dö. Och när han skulle dö, satte de blott en knappnål i hans porträtt, så dog han genast. Alla frimurarna skulle nämligen ha sina porträtt på en stor tavla, som hängde på väggen i frimurarsalen. -----

En soldat, som levde omkring mitten av 1800-talet och

4721

24
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~22.~~

hette Spjut, säges ha omtalat, att då han var i tjänsten fick han passa upp åt en officer. Denne officer var även frimurare och när frimurarna hade möte på frimurarehuset fick Spjut följa med officeren och passa honom även där. Och när officeren skulle in i salen, då de skulle slakta en människa, tog han på sig ett rött skynke, för det ej skulle synas några blodfläckar på kläderna. När officeren sedan kom ut ur salen, var han så svett, så det lackade av honom, och då hade han varit inne i flera timmar. Då skulle Spjut alltid ha tillreds en varm skjorta att taga på honom. -----

en soldat
Spjut passar
upp en officer
som är
frimurare

I min barndom hörde jag nedanstående berättas av en gammal man: "Två flickor och ett par ynglingar härifrån orten, skulle resa mot Amerika. När de hade kommit till den sta'n där de skulle stiga på båten, som gick mot Amerika, gingo de in på ett hotell för att dricka kaffe. Och där gingo frimurarna och tittade på den ena av flickorna, som var stor och fetlagd och klarhyad. Och när ungdomarna hade druckit

några ungdomar
resa till
Amerika

4721

sitt kaffe och gingo ut ur hotellet, öppnades en liten lucka i golvet under den fetlagda flickan, som föll ned igenom den, och sedan stängdes luckan ögonblickligen. Hennes kamrater blevo förfärligt ängsliga och frågade efter flickan, men alla på hotellet låtsade, att de visste ingenting om det. Men båten stod nu färdig att avgå, så flickans kamrater fingo ej dröja längre på hotellet, utan måste stiga på båten. Men när de kommo ut på gatan, fingo de se flickan stå och gråta i ett fönster på översta våningen på hotellet. Sedan slaktade frimurarna flickan, ty hon spordes aldrig mera. Och frimurarna togo denna flicka, för hon var fetlagd, och de ville helst ha de, som voro unga och feta, för de skulle få mycket kött. Gamla gubbar och gamla käringar ville de ej slakta, ty det köttet var segt." -----

Det har även berättats, att en herreman, som var frimurare, en gång skicka av en av sina drängar med en stut, som han skulle lämna vid frimurarehuset. Men sedan hördes drängen

Skriv endast på denna sida!

25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en av flickor-
na i sällska-
pet blev ta-
gen av frimu-
rarna

ej mera av, utan det var endast repet, som han lett stuten med, som de fingo tillbaka. Drängen hade de slaktat. ----

Det har även berättats, att när en person en gång hade köpt en tunna sill, och öppnade silltunnan, var tunnan full av människokött och ovanpå köttet lågo ett par människohänder.

Personen ifråga spikade genast igen tunnan och skickade den tillbaka. Det befanns då, att det var en tunna människokött, som frimurarna avsänt och som hade förväxlats med en silltunna.

Det har berättats, att på den tiden då de allmänt fingo bränna brännvin, brukade somliga gå till kyrkogården och låna ett dödingaben (ben av en död människa), som de sedan hade till att röra med i ``söftet`` när de satte till jästen, för det skulle jäsa bra.

På ett ställe i Odensjö, Skatelöv, hade en man en julanatt lånat ett dödingben, som han brukade lägga i ``söftet``

en person kö-
per en tunna
sill; vid öpp-
nandet befin-
ner det sig
vara människo
kött

både för det skulle jäsa bra och bli mycket brännvin, och även fär tjuvar ej skulle kunna stjäla varken 'söft' eller brännvin. Men en gång hade han glömt att taga upp dödingebenet ur söftet innan han öste det i kokaren, och när söftet då började koka, pep och gnall och jämrade dödingebenet sig, precis som om det varit en människa och all mäsken for ut i elden. En natt kom en man och skulle stjäla brännvin på detta ställe. Men när mannen hade fyllt en stor kagge med brännvin och lyft upp den på sin axel, kom han inte ur fläcken, utan fick stå på samma ställe tills på morgonen, då mannen kom hem, som hade lånat dödingbenet. Denne lovade honom att han fick gå, sedan han först lämnat brännvinet tillbaka. -----

'dödingben'
användes vid
bränneri

en man försö-
ker stjäla
brännvin

Det har berättats, att en kvinna här i socknen, som levde för många år sedan, brukade ha sina blekeväva ute om nätterna istället för som det var vanligt att draga ihop dem och bära in dem om kvällarna. När folk sade till henne, att de förundrade sig över detta, och frågade, om hon inte var rädd

att någon skulle stjäla hennes vävar, så blott skrattade hon åt dem, och sade: "Ta de vävarna, få de väl lämna igen dom."

En natt beslöto några ungdomar att på skämt bära bort vävarna och gömma dem. Men då de dragit ihop vävarna och skulle bära bort dem, kommo de ingenstans, ty de voro ingärdade med en så hög gärdesgård, så de kommo inte över den. Och om de menade, att de skulle klyva upp på den och hoppa över, så gick det ej, ty så fort de började klyva, växte gärdesgården och blev allt högre och högre. De blevo därför tvungna att stå på samma ställe och hålla vävarna tills på morgonen, då kvinnan kom ut. Men då skrattade hon åt dem, och sade till dem: "Ni hade inte skullat vatt förvetena på mina vävar. Nu ha ni väl fått bot för era stollaforer, så nu kan ni gå hem." Och då försvann genast den höge gärdesgården. Det sades att denna kvinna en julnatt hade lånat ett dödingeben på kyrkogården, och sedan hade hon en torsdagsmorgon innan solen gått upp hängt detta ben i rinnande vatten, som rann åt norr, och bett

ungdomar försöka driva dem med en kvinna

dödingabenet, att det skulle vakta hennes ägodelar och giva henne tillkänna, när någon ville stjäla hos henne eller göra henne något förfång. Sedan brukade kvinnan gå dit varje torsdagskväll, där hon hade hängt dödingebenet.

Det berättas en händelse, som säges ha timat i gamla Skatelövs kyrka. En bonde, som brukade fiska i sjön Åsnen, hade blivit av med sin not (ett fiskredskap varmed fångades fisk) och han frågade en klok gubbe om denne kunde säga, var noten fanns eller om någon hade stulit noten. "Den är stulen," svarade den kloke, "och om du vill veta, vem som har stulit den så gå till kyrkan på söndag." Bonden gick då till kyrkan, och strax innan gudstjänsten började, kom en man, som bodde i närheten av bondens hem, och som även brukade fiska i sjön Åsnen, och bar noten på ryggen och gick in i kyrkan och fram till altaret. Och då han gick framåt gången i kyrkan och bar noten på ryggen, så släpade han den efter sig, och då hängde den upp sig på stolarna, än i den ena stolen och än i den

bonde blir av
med sin not;
klok gubbe
hjälpes honom
finna tjuven

andre, och då vände han sig om och lossade noten, ty han tyckte, att han gick ute i skogen, och att noten hängde upp sig på buskarna. Men när han kom fram till altaret fick han se, var han var, och då började det ringa samman. -----

Det har berättats, att en gång för många år sedan kom ett stort tatarfölje från Dalarna till ett torpställe, som låg under Oby, och bådo om mjölk. "Jag har ingen mjölk," sade kvinnan på stället. "Å, då har ni nog," svarade en av dalkullorna, och så pekade hon på en kittel, som stod intill spiselndär förut ej var någon mjölk. När folket på stället då tittade på kitteln, rann det blod från taket ned i kitteln tills kitteln blev full, och när blodet kom i kitteln var det mjölk. "Titta där," sa dalkullan, "och så säger ni, att ni har ingen mjölk, när ni har en hel kittel full."

Samma tatarfölje fortsatte sedan uppåt Blädinge och gingo in på en bondgård och bådo om mat. Men bondkvinnan ville ej giva dem någon mat, utan sade, att hon ej hade någon.

Smäl.
alles
Västlands
1932

J. Cronborgs mta

4721

Ypikas Blonda Anderson
Storå Västlands
Bev. Renså
född 1880

31
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30.

Tattarna blevo då arga, och den äldsta av dalkullorna i tat-
tareföljet sade då till kvinnan: "Säger du, att du ingen mat
har, när du har både sågel och bröd i huset, så ska du aldrig
mera kunna äta av din mat, utan du ska svälta ihjäl." Kvinnan
fick strax därefter ont i munnen, och sedan ruttnade hennes
tunga bort, så hon kunde aldrig äta mer, utan fick svälta
ihjäl. ----

en kvinna
får lida för
för hon ej
vill ge tat-
tare mat

Det har berättats, att för många år sedan reste en ung
man härifrån upp till Dalarna och skaffade sig arbete. Här
stannade han ett par år, och under tiden förlovade han sig
med en ung dalkulla. Men en dag reste han åter till sin hem-
byggd, och då lovade han sin fästmö, att han skulle komma
åter en bestämd dag och gifta sig med henne. Men när den unge
mannen kom hem, fick han andra tankar och gifte sig istället
här hemma med en bondflicka och blev bonde. Deras bröllop
stod vid midsommartiden. På själva bröllopsdagen var där en
stor orm inne i köket på bröllopsgården, som de ej kunde bli

ung man, för-
lovad med en
dalkulla gif-
ter sig med en
bondflicka

av med, utan så snart de försökte slå ihjäl honom, så gömde han sig, men strax därefter var han åter synlig. Ibland på borden och ibland på hyllorna, och ibland kröp han på fat och tallrikar. Och sedan om kvällen när brudparet hade lagt sig och allt var tyst i huset, hördes en jorapsalm (begravningspsalm) sjungas utanför, och sedan hördes slagen efter en hammare, som när de slog spikarna i en likkista. En söndag några månader efter deras bröllop, gingo de till nattvarden tillsammans. Och om kvällen när pigan var nere i ladugården och fodrade kreaturen, stod vartenda djur och ryckte och slet i sitt bingste av förskräckelse, som hade de sett något farligt. Pigan blev fasligt rädd, när hon såg djuren rädda, men hon tordes ej tala om det för sitt unga husbondfolk, för hon fruktade, att då befallde de henne, att åter gå ned i ladugården och se hur det var med djuren. När pigan kom in, sutto de unga och skämtade och voro glada. Och när de hade ätit kvällsmat och skulle lägga sig att sova (på den tiden lågo alltid

dalkullan tager ut hämnd på den unge mannen

husbondfolket och tjänarna om nätterna i stugan, d.v.s. i ett och samma rum) gick pigan som vanligt ut i förstugan och skulle stänga förstudörren, men det var omöjligt för henne att stänga dörren denna kväll. Då sade husbonden, som redan hade lagt sig, att han skulle stiga upp och stänga dörren, och när han kom ut i förstugan stod en svart skepnad på förstubron. Men han stängde dörren och låste den med detsamma. Men när han kom tillbaka in i stugan, var han likblek, och just som han lade sig i sängen jämte sin hustru, drog han de sista andetagerna och dog.

Några år därefter kom en dalkulla hit till orten, och hon omtalade då, att den unge mannen hade lovat en ung dalkulla äktenskap, när han var däruppe, och de hade även ett barn tillsammans. Men då han bröt sitt löfte, hade hon ingen makt att hämnas på honom, förrän han och hans hustru gått till nattvarden tillsammans. Då tände hon två ljus och satte bredvid varandra, och när dessa voro nedbrunna, sköt hon av ett

mannen dog
även till
sist.

amman dalkulla berättar att det var den dalkullan som nu tagit ut hämnd

villarpaskot~~g~~ mellan ljusen, och då dog mannen här nere.

Det har berättats, att på en gård här i socknen fanns så mycket ormar, så människorna, som bodde på gården, kunde knap-
past gå utom dörren, förrån de voro i fara att bli ormbitna.

De frågade då en man, som kunde mana ormar, om han ville mana
bort ormarna på deras gård. Detta lovade han att göra, om de

inte hade sett någon lindorm på sina ägor, "för annars blir
det döden för mig," sade mannen. Men folket på gården hade ej

sett någon lindorm där, så de trodde, att där ej fanns någon

sådan på deras ägor. Och då tände mannen ett stort bål ute i
gårdet, sedan klättrade han upp i ett stort träd, som stod

intill bålet, och sedan manade han fram alla ormar, som fun-

nos på gårdens ägor. Och strax kom den ene ormen efter den

andre och krälade fram till bålet, så fort den kunde, väsande

av ilska, och runno in i bålet. Till slut kom en stor lindorm

sprutande etter av ilska och rann in i bålet, men först slog

han till trädet med stjärten, där mannen satt, så trädet brast

en man manar
bort ormar
på en gård

4721

av, och både trädet och mannen föllo på en gång ned på bålet
och brunno upp. -----

35

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34.

II. Sägner om folk, som sålt sig till den onde.

Förr i tiden brukade en och annan person sälja sig med själ och kropp till den onde. De brukade då ingå kontrakt med den onde, att han skulle hjälpa dem, så de fingo en eller annan fördel eller förtjänst, eller skulle han hjälpa dem, att göra något arbete eller så de fingo stor förmögenhet o.s.v. Och i gengäld härfor skulle den onde få deras själ och kropp vid någon viss ålder, eller när de dog. Ofta skrevs kontraktet på vissa villkor till fördel för personen i fråga. Och när en person ingick kontrakt med den onde, skulle kontraktet skrivas med den förstnämndes eget blod. -----

Det berättas om en fattig torpare, som hade hustru och många barn, att han såg sig ingen utväg att kunna försörja sig och sin familj. Och en natt, då han ej fick en blund i ögonen för brödbekymmer, kom den onde in till honom, och sade att om han ville sälja sig till honom skulle den onde hjälpa honom så han blev rik. Torparen blev mycket betänksam, ty han

kontrakt skri-
ves mellan
'den onde'
och den som
sålt sig till
honom

en bonde får
besök av 'den
onde'

ville ogärna sälja sin själ till den onde. Men den onde föreslog då, att om torparen kunde svara rätt på sju frågor, som den onde skulle framställa då kontraktstiden var slut, så skulle den onde ej taga honom. Torparen gick då in på förslaget, och så bestämdes en viss tid och dag då den onde skulle klockan tolv på natten och hämta honom. Detta kontrakt fick torparen underskriva med sitt eget blod. Torparen blev nu en rik man och kunde köpa en stor gård, och ägde allt vad han kunde önska sig. Men tiden gick fort, och en dag var kontraktstiden slut, och då skulle den onde komma om natten och hämta honom. Mannen var nu mycket ledsen, ty han fruktade, att han ej kunde svara rätt på frågorna. Men om kvällen kom en knalle till mannens hem och bad, att han skulle få ligga där över natten. "Nej det kan jag inte lova," svarade mannen, "ty den onde skall komma och hämta mig i natt." Och så talade han om för knallen, att han var rädd för att ej kunna svara rätt på sju frågor, som den onde skulle framställa. "Det skall jag

bonde säljer
sig till den
onde

hjälpa dig med," sade knallen. Och båda sutto sedan uppe och väntade tills klockan blev tolv. Då kom den onde och knackade på dörren, och knallen gick och öppnade. Då frågade den onde: "Vad är ett?" Knallen svarade: "En knäpp i en klocka." "Vad är två?" -- "Två ögon i en varg." -- "Vad är tre?" -- "Tre fötter under en gryta." -- "Vad är fyra?" -- "Fyra hjul under en vagn." -- "Vad är fem?" -- "Fem fingrar på min hand." "Vad är sex?" -- "Sex krukor i Kanans land." -- "Vad är sju?" "Sju stjärnorna." Men nu blev den onde så arg, för han fick rätta svar på sina frågor, så han rev av taket på ladugården när han gick.-----

En annan sägen har berättats om en bonde, som hade förlorat allt vad han ägde genom eldsvåda, så han fick ligga på bar backe. Då kom den onde och sade till bonden, att om han ville sälja sin själ till honom, skulle han hjälpa honom att hugga timmer och bygga hus, så han snart skulle få ligga under tak, och även bli rik igen. Bonden ville inte sälja sin

Skriv endast på denna sida!

en knalle
hjälper en
bonde svara
rätt på frå-
gor framställ
da av den on-
de

själ till den onde, men han ville gärna ha en ny stuga så fort som möjligt. Därför lovade han att sälja sig till den onde på vissa år och på vissa villkor, om den onde hjälpte honom att bygga upp gården och giva honom förmögenhet igen.

Detta lovade den onde, och så bestämdes, att då de utsatta åren hade gått, skulle bonden och den onde mötas vid ett träd i skogen på ett bestämt klockslag. Och så uppsatte de ett vad att vilken av dem, som kunde säga namnet på tre trädslag först då de möttes i skogen, han vann vadet. Och om den onde vann så fick han genast taga bonden livslevande. Båda voro överens om om detta, och kontraktet skrevs och undertecknades med bondens blod. Bonden fick nu sina hus uppbyggda på otroligt kort tid och fick många äodelar. Men åren gingo fort, och då kontraktstiden var slut, möttes den onde och bonden vid trädet i skogen på det bestämda klockslaget. "En-fur-al", sa bonden kort, med orden sammanhängande. "Ek, bok, björk", sa den onde med tonvikt på varje ord, och kom efter med orden. Och så vann bonden vadet.

Skriv endast på denna sida!

en bonde säl-
jer sig till
'den onde'

bonden och
'den onde'
håller vad

bonden vinner
vadet och är
fri från 'den
onde'

4721

En annan sägen berättas, att en fattig man sålde sig till den onde på en viss tid och på villkor, att han skulle förtjäna på alla varor, som hann körde till torget och sålde. Men om mannen förlorade på någon affär, så var kontraktet upphävt, och då hade den onde inte rättighet att taga honom då kontraktstiden gick ut. Mannen fick nu tur i all handel och förtjänade många pengar. Men dagen började nalkas då kontrakttiden var slut, och då hade den onde rättighet att taga honom livs levande. Men då köpte mannen några gamla käringar, som han körde in till staden och bjöd ut på torget, men ingen ville köpa dem. När han sedan körde hem med käringlasset, mötte han på vägen den onde, och då sade mannen till honom: "Nu är kontraktet upphävt oss emellan, ty i dag har jag inte gjort någon bra affär."-- "Det hade du kunnat visst," svarade den onde, "att gamla käringar är inget gods å vinga på."

Det berättas en sägen, att en bonde hade sålt sig till

Skriv endast på denna sida!

40

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39.

en annan bon-
de som också
sålt sig till
den onde

om bonden
gjorde någon
dålig affär
var kontrakte
upphävt

kontraktet
upphäves

den onde på vissa år, för att den onde skulle hjälpa honom att plejlatröska, så han fick sin säd fort och lätt avtröskad, och även annat arbete, som bonden bad honom om, skulle han göra åt bonden. Men kontraktet var så skrivit, att om bonden kunde sätta den ^{tu} onde någon gärning, då kontrakttiden var slut, som den onde ej kunde göra, så hade den onde inte mer någon rätt över bonden. När dagen var inne och den onde kom och skulle taga bonden livs levande, öste bonden ut en skäppa linfrö och bad den onde, att han skulle plocka upp mer än ett frö tillika. Men den onde hade för stora nypor, så varje frö, som han rörde vid kasade undan, därför gick det ej för den onde att plocka upp linfröet i skäppan. Utan nu var bonden fri. -----

Det berättas om en bonde, som hade sådan otur med sina kreatur, att vartenda ett av hans djur dogo. Och när bonden var och grävde ned det sista djuret, kom den onde, och sade till honom: "Är du ledsen nu?" -- "Ja, kan jag annat," svara-

den onde kan
 ej göra en
 sak, som en
 bonde ställt
 honom till;
 kontraktet
 upphäves

4721

de bonden. Då sade den onde till bonden: "Vill du sälja dig till mig, så skall jag hjälpa dig, så du ska få tur med dina djur och även tur i handel med kreatur." Bonden var ganska modlös över förlusten av sina djur, men ej rådlös, varför han genast lovade att sälja sig till den onde, men på det villkoret att han själv fick skriva kontraktet. Detta lovade de onde. Och så skrev bonden i kontraktet, att den onde skulle hjälpa honom, så han fick många kreatur och även tur med sina kreatur, och tur i handel med dem. Och i gengäld härför fick den onde taga bonden livs levande, medan bonden levde. Men den onde fick ej taga honom förrän den onde hade plockat en oxhud ren från hår. Men han fick inte plocka mer än ett hår mellan varje gång, då en ekeskog växte upp och ruttnade ned på bondens ägor. Detta kontrakt mellan bonden och den onde, hade bonden skrivit och undertecknat med sitt eget blod.

En annan sägen berättas om en dräng, som skulle gifta sig, att han av sin husbonde hade fått arrendera ett stycke

42
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~41.~~

kontrakt
skrives mel-
lan den onde
och en bonde

bondens vil-
kor; den on-
de skall hjäl-
pa bonden med
allting så
han blir rik

jord borta i skogen. Drängen tog nu en yxa och en hacka och gick bort i skogen till sin jordbit, men när han kom dit, blev han ledsen när han såg, hur mycket arbete det var med att hugga alla dessa stora träd och sedan släpa undan dem, så han kunde börja hacka och odla. Han satte sig nu ned på en sten och var mycket bedrövad. "Om jag ändå hade någon som kunde hjälpa mig," önskade han. Då kom den onde och sade till honom: "Vill du sälja dig till mig, så skall jag hjälpa dig." Drängen blev nu glad för han fick hjälp, men sin själ ville han ej sälja till den onde. Därför föreslog drängen, att om den onde ville hjälpa honom att odla, så skulle de sedan ha hälften var av grödan. Detta gick den onde med på. För att det nu skulle gå fort att odla, så de fingo gröda så fort som möjligt, sade den onde, att först skulle de hugga ned träden, sedan skulle de tända eld på dem och därefter skulle de sätta flatpärö (potaäter) i askan. När de sedan hade brännt fälten och satte potäter, kommo de att tänka på att

den onde hjäl-
per en dräng;
som betalning
skall han få
hälften av
skörden på
drängens ägor

ingen av dem hade någon skäppa så de kunde mäta upp potäterna, då de hade plockat upp dem och skulle dela dem, varför de kommo överens om att drängen skulle ha det som växte i jorden och den onde skulle ha det, som växte ovanpå jorden.

Men när hösten kom och de hade plockat upp potäterna, blev den onde missnöjd, ty han hade blivit lurad, och sade till drängen, att nästa år vill jag ha det som växer i jorden och du får taga det som växer ovanpå. Detta hade drängen ingenting emot, för de hade förut bestämt, att de skulle så råg på fälten nästa år. När de sedan hade skördat rågen året efter blev den onde fasligt missnöjd, för han åter hade blivit lurad och nu förstod han, att han ej begrep sig på jordbruk varför drängen från den dagen fick bruka sin jord själv.

"Kloka Johanna."

"Kloka Johanna" kallades allmänt en kvinna, som bodde på ett ställe i Olofstorp, Skatelöv. Denna kvinna var född i Vestra Torsås församling år 1840 och levde till år 1900, då

Skriv endast på denna sida!

`den onde`
blev lurad av
drängen

hon dog , 60 år gammal och var den siste, som utövade troll-
dom härpå orten. Kloka Johanna var känd för sin klokskap och
trolldom i vida trakter och folk från hela Sveriges land
kommo och besökte henne, så hon hade ständigt folk hos sig
på besök. Hon troddes kunna bota både människor och djur,
då de voro sjuka och särskilt då de voro förgjorda eller då
sjukdomen var påsänd. Och hon var särskilt kunnig i att bota
lyte både på barn och vuxna personer. Även kunde hon ställa
hem stulit gods och visa fram den, som hade stulit det. Hon
kunde även säga dem, som frågade henne, hurudan levnadsställ-
ning de fingo i framtiden, och vem de blevo gifta med. Och
hon kunde även gifta ihop folk, så om en ogift person var
kär i en annan, av motsatta könet, men ej fick sin kärlek
besvarad, kunde Kloka Johanna mana den andra, så han gifte
sig med den kärleksranke. Kloka Johanna var, som sagt be-
ryktad i vida trakter och folk sökte henne både för ett och
annat. Och alla gav hon råd om inte alltid hjälp. Och hon

"Kloka Johan-
na" kunde bo-
ta sjuka,
ställa till-
baka stulit
m. m.

4721

fortsatte att mottaga besök och utöva sin trolldom ända in på dödsbädden.

Den som sökte Kloka Johanna skulle ha med sig ett band, som han 'sovit på' (haft bundit om sig medan han sovit) föregående natt, eller om den, som besökte henne, skulle fråga för en annan person, skulle han ha ett band med sig från den andre, som den 'sovit på'. Sedan mätte Kloka Johanna med detta band på sin arm och sina fingrar och räknade, och var fallet svårt mätte hon och räknade om igen, och då såg hon vad som fattades besökaren eller den, som 'sovit på bandet'. Om han t.ex. var sjuk eller förgjord, eller hans djur voro sjuka, eller förgjorda, eller något annat var i olag. När hon sedan hade mätt och räknat på bandet, klippte hon av bandet så långt som ett tum och denna del av bandet skulle hon ha till att 'avlägga', som hon kallade det. Var det ett svårt fall hon skulle behandla, brukade hon 'avlägga' i fjorton dagar, eljest i vanliga fall endast i nio dygn. När hon hade klippt av ban-

46

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45.

en person, som
besökte "Kloka
Johanna" skulle
ha sovit på
ett band

det en liten ända, lämnade hon bandet tillbaka till besökaren, som sedan skulle `sova på` detta band i nio dygn eller så länge som Kloka Johanna `avledde` om honom. Och under denna tid visste Kloka Johanna båda vad han gjorde, tänkte och sade och även vad som hände omkring honom, ävensom vad andra sade till honom. När han sedan hade `sovit på` bandet i nio dygn, eller så länge, som Kloka Johanna hade sagt hon skulle `avlägga` om honom, skulle han gräva ned bandet, det nionde eller fjortonde dygnet, den norra sidan om boningshuset, tianes och fastanes, innan solen gick upp. Och bandet skulle grävas ned så djupt, så solen aldrig kunde skina på det.

Hur det tillgick då kloka Johanna `blev klok`, har tvenne, nu aflidna, kvinnor omtalat för mig, vad Kloka Johanna för dem själv berättat. En gång då Kloka Johanna var ute i skogen och `böste enbär` fick hon se en vit orm, och denne strök hon tre gånger på ryggen med pekfingeret och därefter slicka hon av fingern i munnen. Och från den dagen var hon

hur "Kloka
Johanna" blev
`klok`

`klok` och visste allt vad som skulle hända och hade hänt.

Första gången hon nu utövade sin klokhet och vann rykte som `klok`, hände ett par dagar därefter, då en bonde i Grimslövs by blev frånstulen en del potäter. Ingen hade sett vem som hade stulit potatisen, och inga spår funnos, som kunde leda till tjuvens upptäckt. Men skomakarens Johanna (hon var nämligen gift med en skomakare, som hette Johan Bengtsson) skicka då bud till bonden, hurudan tjuven såg ut och hur gammal han var och i vilket väderstreck han bodde och hur långt han bodde ifrån bondens gård. Detta var så tydlig uppgift så tjuven upptäcktes genast, och bekände då, att det var han som stulit potatisen. Och från den dagen var hennes rykte fastslagit som `klok`, och därefter kallades hon för "Kloka Johanna" så länge hon levde.

Folk började nu besöka henne, Och ett par år därefter ville Skatelövs kommun förbjuda henne att utöva sin trollkonst. Detta förslag framlades på en sockenstämma, och in-

första gången
"Kloka Johan-
na" utövar
sin trolldom

kommunen vill
hindra henne
utöva sin
konst

fann sig Kloka Johanna på stämman och begärde att, då hon var fattig och hade många barn, ville hon antingen ha rätt att för sin utkomst utöva sin konst eller fick kommunen ge henne fattighjälp, så hon kunde fostra upp sina barn. Kommunen föredrog då att låta henne fortsätta med sina trollkonster. Kloka Johanna tog 25 öre för varje besök.

III. "Kloka gubbar."

Under senare hälften av förra århundratalet bodde i Vret i Hjortsberga en man, som allmänt kallades "Litena Johannes". Han hade "svartkolsbok" (svartkonstbok) och kunde "signeri", såsom stilla värk och stämma blod på avstånd. Denne man anlätades till att bota både människor och djur då de voro sjuka eller hade benbrott.

Det har berättats om en liten gosse i Vislanda, som hade brutit benet av sig och hade förskräckliga plågor i benet. Man skicka då bud efter Litena Johannes och så snart han fick

"Litena-Johannes"

veta gossens namn, stannade värken och plågorna genast.

En man från Vislanda hade sågat av fingrarna på sin ena hand, och som ingen läkare fanns i närheten, höll han på att förblöda. En person red då ilsträck till Litena Johannes och så snart han fick veta mannens namn, stannade blodet genast på den skadade.

En äldre man har för mig berättat följande: "Min svåger E. var en gång och lassade grus i en stor grusgrop, och där började jorden rasa och en stor sten föll ned på E. så både spadskäftet, som E. höll i och hans ena ben bröts av. Hans kamrater ville då skicka honom till lasarettet, men E. förbjöd detta, och bad att de i stället skulle köra efter Litena Johannes. Då Litena Johannes kom till den skadade, rättade han först det avbrutna benet, sedan spjällkade han det med träspjälkar, som han själv täljde till och band därefter fast spjälarna med en binda. Sedan förbjöd han E. att lossa på bandet, förrän efter sex veckor, men då fick E. gå på benet så

Litena-Johan-
nes botar ben
brott

mycket han ville. "Jag har så förskräcklig värk i benet," sade E. nu till Litena Johannes. "Kan ni hjälpa mig så jag slipper den?" -- "Ja, värken och ömheten i benet ska du slippa, så snart jag kommer dit där det bär sig." Och drängen, som skjutsade hem Litena Johannes, berättade sedan, att då de under hemfärden kommo till en liten bäck utmed vägen, som rann åt norr, steg Litena Johannes av skjutset och gick ned till bäcken och rörde vid vattnet, och just vid samma tid stannade värken på den benbrutne och sedan kände han aldrig mer någon smärta eller ömhet i benet."

Den gamle mannen berättade för mig en annan händelse:

"En bonde i Vislanda hade en ko, som brutit benet av sig.

Bondens son skjutsade efter Litena Johannes. Och denne spjälkrade benet på kon, och efter kort tid var kon bra i benet. Men det märkligaste var, att när sonen sedan hade skjutsat hem Litena Johannes, var det sent på kvällen, och då sade Litena Johannes till pojken: "Nu ä dä bäst att du binda häs-

ko bryter
sitt ben;
Litena-Jo-
hannes bota
kon

ten och lägga dig här i natt, för du kommer ändå inte härifrån förrän solen gått upp i morn." Men pojken ville ej stanna där över natten, utan menade, att det gick nog att köra hem, varför han vände hästen och började köra mot hemmet. Men rätt som han körde var han inne i skogen, som stod intill Litena Johannes ställe, och här gick det runt omkring träden med en hiskelig fart och rätt som han körde, var han åter framme vid Litena Johannes stuga. Men pojken var envis, och menade att nog skulle han tygla hästen, så han gick vägen, varför han åter vände och började köra mot hemmet. Men även denna gång gick det på samma sätt som förut, och när han länge hade kört och kört var han åter framme vid Litena Johannes stuga. Men då kom denne ut och sade till pojken: "Ja, då sa jag dig here, att du komnä inte härifrån före soluppgången, så då löna si inte för dig att försöka meä." Nu tor-des pojken ej försöka fler gånger att köra mot hemmet, utan han var nöjd med att få stanna där över natten."

pojke, som
körde efter
Litena-Johan-
nes då kon
bröt benet,
tvingas stan-
na över natt
hos Liten
trots sin en-
vishet

Det har berättats, att Litena Johannes en gång kom till en gård, där de slaktade och hade just stuckit en gris, så blodet började rinna. Då sade bonden, som ägde grisen till Litena Johannes: "Du som stämma blod, kan du göra så blodet stannar nu på grisen?" -- "Dä kan jag väl," svarade Litena Johannes, och i detsamma upphörde blodet att rinna på grisen. Den, som stack grisen, satte åter in kniven i halsen i tanke att få blodet till att rinna igen, men det kom inte en droppe blod. Slaktaren väntade en stund, och menade att blodet kom väl fram men sen stack han grisstackarn en gång till, men något blod rann inte nu heller. Men då blev ägaren till grisen förgrymmad och sade till Litena Johannes: "Låter du inte blodet rinna av grisen, så ska jag ge dig kring öronen." -- "Dä få dä väl," svarade Litena Johannes. Och strax började blodet rinna på grisen.

"Litena" stämmer blod på en gris

han låter blodet rinna igen

Det har berättats, att Litena Johannes kunde även ställa hem stulet gods. En gång när de rökade fläsk i bastan i Gott-

4721

åsa, blev allt fläsket stulet i bastan en natt. Men man hade ingen aning om vem, som hade gjort det. Ägaren till gården gick då till Litena Johannes för att få veta, vem som hade stulet fläsket. När han frågade Litena Johannes härom sade denne: "Jag ska visa fram vilka, som har stulit fläsket." Och då kommo dagsverkarna på gården fram, nakna och ställde sig framför ägaren till gården och hade var sitt fläskstycke på ryggen. Sedan sade Litena Johannes: "Jag tänker, att om ett par dar hänger fläsket i bastan igen." Och nu gjorde Litena Johannes så dagsverkarna fingo sådan oro, så de buro fläsket tillbaka. -----

En gammal man har för mig berättat ett par händelser, som han upplevat i sin ungdom:

"Då jag och mina bröder voro små, råkade min bror Olle slå sig så han fick så stark näsblod så blon höll på rinna ihjäl honom. Min mor sade då till mig: "Du får lov skynda dig och springa båt till Jörmen, och se som då ä, att blon hålla

54

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53.

"Liten ställer
hem fläsk som
blivit stulit

på å rinna ihjäl Olle." (Jörmen var en gammal man, som bodde på Kronholmen under Gråmslöv, och som kunde stämma blod).

Jag sprang så fort jag kunde, och då jag kom till Jörmen, sa han till mig: "Jag vet vad äran du har, så du kan gå hem nu. Men heta din bror mer än Olle?" -- "Nej," sa jag. Och då gick jag mot hemmet, och när jag kom hem, hade näsbloen stannat på Olle vid samma tid, som jag kom till Jörmen."

"En annan gång", fortsatte den gamle mannen att berätta, "hafar min en unghäst, som sprang ute i haven i en stenskerve och skar av en blodåra på det ena benet, så bloen höll på rinna ihjäl hästen. Far bad mig då springa bort till Jörmen och be honom stanna bloen på hästen. Jag sprang så fort benen kunne slinka. Och när jag kom till Jörmen, sa han även denna gång, att han visste vad jag ville, "Hästen ska nog bli bra, då kan du hälsa far din, och nu kan du gå hem!" - "Men vänta lite," sa Jörmen, "jag ska skicka med dig lite smörja till att smörja såret med på hästens ben. Men ni ska dra skinget

"Jörmen" stannar blon på häst som skurit sig i foten

över såret så väl ni kan." När jag kom hem, hade bloen stannat på hästen."

Den gamle mannen fortsatte att berätta vidare:

"Medan jag håller på att berätta, ska jag tala om ett par andra händelser. Pelle B. var en ung man, som städde sig till knekt på en av nummertorpen på Sjöby. Den gamle soldaten, som tjänat för samma torp hette S. och sa till Pelle B.: "Du kan gärna låta mig bruka joren på torpet, ty så länge du inte är gift behöver du den inte." -- "Nej," svarade Pelle B., "jag vill bruka joren själv, för grödan kan va go och ha till hösten." -- "När du är så mesumsem, så ska jag göra så möet, så då ska ingana växa på joren," sa S. Fram på våren besådde Pelle B. joren på torpet och säden växte upp och såg lovande ut, tills den skulle gå i ax, då föll säden ned och fyndes, så Pelle B. fick ingen gröda det året. Nästa vår besådde han åter joren på torpet, men även det året fyndes grödan på samma sätt som året förut. Nu förstod han, att S. hade förgjort

en gammal och
en ung soldat
tvista om ett
torp

joren. Någon rådde honom då, att han skulle be in S. på juldagens morgon och bjuda honom på någon förtäring. Men innan S. förtärde något skulle Pelle B. tappa då röa å an, så gick förtrollningen tillbaka. Pelle B. ställde sig, så han blev sällskap med S. då de kommo ut ur kyrkan på juldagens morgon, och sedan bjöd han in S. på en sup. Och då de kommo in, slog han upp två supor brännvin och bad S. taga den ene, men just som S. tog supen och skulle föra den till munnen, slog Pelle B. till S. på näsa och mun, så blöden sprutade. "Slå inte ihjäl mig!" bad S. då. -- "Jo, jag ska tappa då röa å dig, för du har förgjort min jor, så grönen kan inte växa." -- "Den ska få växa efter detta, om du bara inte slår ihjäl mig." Och nästa sommar fick Pelle B. en ovanligt bra gröda.

Den gamle fortsatte och berättade för mig ytterligare: "Si S. kunde göra lite vad som helst så alla, som bodde omkring honom ville inte gärna dras med honom. Å han va så voän så han hade ingen fred omkring sitt torp, utan hans kor finge

gå var de ville. På ett ställe, som låg intill S. torp, voro S. kor inne gång på gång och åto upp deras gröda. Hustrun på stället körde hem hans kor gång efter annan, och till sist tröt hennes tålamod. Hon sa till S., att antingen fick han göra så där va fred dem emellan eller fick han binda in sina kor. Men nu blev S. arg och sa till kvinnan: "Du ska slippa å gå hit mera gånger, för jag ska göra så mötet så du aldrig ska kunna gå på dina ben." Och så snart kvinnan kom hem, blev hon sjuk och fick värk, och kunde aldrig mer stå på sina ben. Hon fick ligga i värk i tjugo år tills hon dog. -----

En man, som var lite tjuvaktig av sig, stal en gång, då han gick igenom Odensjö by, en potatishacka och en årdervise, som han slog av ett årder, som låg intill en backe. Men Jörmen i L-rör, som var klok och kunde ställa hem stulit och även göra andra trollkonster, han gjorde så, att den, som hade stulit detta fick sådan oro så han bar hem hackan och årder-

en man vid
 namn S. var
 alltid ovän
 med sina gran
 nar

en man försö-
 ker stjäla,
 men "Jörmen"
 i L-rör stäl-
 ler om så han
 lämnar igen
 sakerna

visen natten efter. Men när han kom till åkern där han hade stulit detta, blev han stående där hela natten och höll det stulna i handen. Och så fick han stå på samma plats ända till klockan tolv på dagen, då gick Jörmen i L-rör dit och sade till honom, att han fick gå därifrån.

Förr i tiden levde en man i Vislanda, som kallades "Samuel" i Brohult. Han hade `svartkolsbok` och hade kompakt med `satan`. En gång när han var i kyrkan, hade hans dräng fått tag i `svartkolsboken` och började läsa i den. Då kom det fram till drängen en faslig massa med `smådjävar`, som ville att drängen skulle `sätta dem gärning`. Men drängen förstod sig ej på varken att `sätta dem gärning` eller `mana bort dem`, utan de höll på att döda honom. Men Samuel fick kännning av detta där han satt i kyrkan, och skyndade hem så fort han kunde. När han kom hem var där ännu lite liv i drängen. Men nu tordes Samuel ej vänta så länge som det dröjt `att mana bort dem`, utan han slog i hast ut en skäppa linfrö och bad

dräng läser i
svartkonstbok
förstår sig
ej på den var-
för han blir
nära att dö

dem plocka upp fröet i skäppan igen. Och medan de gjorde detta, manade Samuel bort dem.

Det har berättats, att en gång när Samuel och drängen voro i skogen och höggo staver, högg Samuel många hundra stavar på samma tid, som drängen endast hann hugga några stycken. Och då hade Samuel de där små onde andarna till att hjälpa sig.

Det har berättats, om en bonde här i socknen, som var god vän till Samuel i Brohult. Han bad en gång i slåttern Samuel göra honom den tjänsten och ställa om, så han fick gräset på sin äng avslagit. Bonden hade nämligen varit sjuk, så han orkade ej slå. "Jag ska hjälpa dig därmed," sade Samuel, "och i morgon bittja, då solen har gått upp, kan du gå till ängen och då tänker jag gräset ska ligga åslaget." "Men har du något på ängen, som du inte vill ha åhuggit, så måste du ta det därifrån, för annars ryker det med." -- "Nej, jag har ingenting på ängen, som jag är rädd om," svarade bonden,

som ej kom ihåg, att han hade släppt sin vita märr där. Och om morgonen när bonden kom bort till ängen, som hade en areal av omkring tjugo tunnland, låg gräset på hela ängen avhuggit, och även voro alla fyra benen på hans vita märr avhuggna.

Under senare hälften av 1800-talet bodde en man i Hallaryd, som hette Anders Hansson, och kallades "Hallaryds gubben". Om denne man har en hallarydsbo, som personligen kände Anders Hansson, berättat för mig följande: "Anders hade svartkonstbok och var 'klok', och folk påstod, att han visste vad folk gjorde och hörde vad de talade på långt avstånd från det hållet vinden kom, och detta förde pocker till honom med vinden. Anders Hansson var även en s.k. ärtläkare och hade besök av sjuka från vida trakter. Och folk, som bodde i hans närhet sökte mer honom än läkare, då de blevo sjuka.

En provinsialläkare i distriktet, som hette Örn och bodde i Älmhult, hade därför ett ont öga till "Hallarydsgubben". Han tåg nämligen alla doktors patienter, och naturligtvis

"Hallaryds gub
ben"

en läkare
Örn kunde ej
med Hallaryds
gubben

därmed också hans förtjänster. En dag tog därför doktorn läns-
mannen med sig och reste till Anders Hansson för att stämma
honom för kvacksalveri och olagligt utövat läkarebehandling.
Men då doktorn och länsmannen kommo till stället där Anders
Hansson bodde, blevo de förvillade och sågo ingen väg, som
ledde till gubbens stuga, utan de kommo ut i en havreåker.
Och hur de körde och körde kommo de inte ur åkern. Och med de
båda herrarna voro där ute och körde, satt Ander Hansson inne
i sin stuga och hade besök hos sig. Han steg då upp och titta-
de ut genom fönstret och sade: "Örnen är här och flaxar, och
jag vet inte vad han vill, men han får väl flyga samma väg,
som han kommit." Sedan satte Anders Hansson sig ned och pra-
tade lika lugnt, som han brukade göra och brydde sig ej om
herrarna mera. Men när de länge hade kört i havreåkern, blev
länsmannen, som höll i tömmarna, förargad och undrade hur de
skulle göra. Slutligen visste de ingen annan råd än köra sam-
ma håll som de kommit, och då vann de köra ur havreåkern. Och

Örn och läns-
mann skall ta
ut stämning
på Hallaryds-
gubben

de köra i å-
kern och kun-
na ej komma
någon vart

4721

så fingo de köra hem med oförrättat ärende. Men Anders Hansson stämde sedan länsmannen för han hade kört i hans havreåker och förstört hans havreskörd. Länsmannen fick också betala böter till Anders Hansson för den värdesatta skadan. Men då sade länsmannen till doktor Örn: "Hallarydsgubben" tager var- enda patient ifrån dig så du får inte mig till att köra till honom mera."

63

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

62.

Örn och läns-
man får köra
hem med oför-
rättat ärende

4721

IV. O r d s t ä v.

"Nu börja akten", sa Kalle Kruse.

"De ä inte värt å va både fatti å fangråjsen," sa käringen,
när hon tog katten och torkade av bordet

"Det duger," sa Skotte om ärtorna.

"Tänk så välsignat," sa Håll-Pella Kajsa, när havren växte i
sädesladet.

"Det ger sig i ändanom," sa repslagaren.

"Det, som lätt fånget, är lätt gånget," stod Dal och spelade
på sin fiol, medan hans självdöda ko grävdes ned, som han hade
kö^pt för spelpengar.

"Dä är hett in te mett," sa käringen, när stuan brann.

"Dä veta vi om," sa käringen, när det brann i håret.

"Dä tar sig med skrikanet," sa heren.

"Dä va livat," sa Ene-Pellen, när bären dyrkades.

"En ska inte vinga frysa ihjäl^{heller}," sa Kardang.

"Jag får ett väl igen," sa gubben, när han gav grisen fläsk.

"Det går på rim," sa Petter Grim.

Skriv endast på denna sida!

64
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63.

"Dä ä inte så nött med mig, som de som ska gifta sig," sa Halta Sara.

"Bara äten bra barn, där är mer på bygden," sa tiggaregubben till sina ungar.

"Dä gör så möet te, som frå," sa moggan, när hon pessade i havet.

"Dä ä bäst å färas lamén (lagom)," sa Petter i Kalkatorp.

"Dä ä gött med ett rent ombyte," sa käringen, när hon vrängde särken och tog den på sig igen.

"Dä ska va rent väsen," sa Skit-Maling, när hon skrapade undan sopan med rakan, innan hon trillade ut kringlorna på golvet.

"Så länge där är något i fatet, så äter jag," sa tiggeheren.

"Javisst tjyvingen," sa August i Geramon.

"Dä ä ju dä ju," sa Bernta Kalle.

"Nä schvänerna (vildgässen) flya, bleä dä snart vinter, för de ha vintern i röven," sa gommö Melin.

"Dä går allri," sa käringen, när hon första gång såg ett järnvägståg, då det stod stilla.

"Dä stanna allri," sa käringen sedan, när tåget började gå.

"Dä ä gott å ha en låj gärning gjord," sa käringen, när hon
hade barnat.

"Dä ä bätta å ha en lus än en loppa, för lusen sätta sig en
vrå å dröppja, när hon har ätit sig mätt," sa Hejduk.

"Dä ä ju dä, som ja seä dä," sa Jössa Joan.

"Tre daler och ett öre, är inte mycke å tacka före," sa präs-
ten när ^{han} tackade för offret.

"Sakta i början, sen är dä inte falit (farligt)," sa Stina-
Joan, när tröskverket skulle börja gå.

"Dä gör gott på kålen och de gamle gärsgårana (gårdesgårdar-
na), " sa gubben, när det regnade.

"Det blir dagsregn," sa Lunna Kallen, när det började regna
vid merafton.

"Jag seä (säger) ingenting," sa den som aldrig teg.

"Det finns Per Olsra över hela världen," sa Flarr Kallen.

"De gamle stövlarna ska inte hindra jakten," sa Röbes Jonas,
när han lagade stövlar och hörde att hundarna hade drev.

"Nu är då slut med visslandet," sa heren när läppen sprack.

"Du tål väl skåj," sa Masse till tuppen när han vred nacken
av honom.

"De ä rädda för det jag biter, men inte för det jag skiter,"
sa råttan, när hon kunde tala.

"Dä voro inte farligt å leva, om inte långrompa fanns," sa
råttan om katten.

"Rest mig väl," sa havren, till de som trask, "ella rider jag
grensle över logbalken".

"Väla kungen, för han få väl äta bara ister," sa heren.

"Ängslens inte, utan fram med er hele skithöjen," sa Sven på
Bit till sina gäster, när de voro höjtidsgrianna, då han bjöd
dem på mat.

"Så många here, så många sinnen, men då är inte mer än ett
som vill som jag, och då trillade mot krogen," sa bonden, när
han välte med källasset fullt med kålhuvud.

"Väla far, som fick gifta sig med mor, na`en stackare ska ta
en oskölda," sa heren, när han skulle gifta sig.

"Gifta sig, är inte en mans göre," sa heren.

"Dä blir bra, bara när det blir gjort," sa heren, som ville hänga far sin.

"Så länge jag hade min lille gris, gick där en kanna i min gryta, men nu går där inte mer än ett stop," sa käringen.

"Dä är så gott jag tar den grisen, jag har för jag ska ändå gris ha," sa gubben.

"Nä jag köpte grisen, väjde han fjorton maker, å nä jag slaktade hö`men, väjde han inte mer än nie, sa gubben.

"Våjs du icke, jag snart sticka dit," sa Nesse i Myradal, som släpade det ena benet efter sig.

"Nu är dä gjort," sa den som svor bort sig.

"Dä går lätt," sa bonden, när han kröp och årde (ärjde).

"Ingen är rädder här," sa skräddaren, då han sprang för haren.

"Jag kan väl inte va annat än en var^gunge, när jag är Varga-Samlens grebba," sa flickan, när de kallade henne vargunge

"Ån lever Gud," sa sotarn.

"Dä får lov å va så, så dä får löva, så dä får löva," sa skräd-

daren, när han hade sytt den ena ärmen längre än den andre på
fårskinnspälsen.

"Nu hugger du i sten, när du tar i far din," sa fadren, när
sonen ville slå honom.

"Gift dig, så få en väl tala vid dig," sa käringen till haren.

"Så kan dä gå, när inte haspen är på," sa käringen, när tjuven
tog osten.

"Dä går åt som snör för regn," sa bonden om smöret.

"Dä vill jag inte för allt smör i Småland," sa grebban när de
bad henne dansa näken.(naken).

"Osten den klå di," sa bonnen, när han gjorde läsmöte.

"Ra i ra," sa bonnen, när han körde med en ko.

"Tack för hjälpen," sa grebban, när hon ingen hjälp fick.

"Jag har sån ånger, jag sån ånger," sa Lasse på Myren, när han
hade stulit mällasäcken.

"Pladask," sa bonnen, när han slog näven i grötfatet.

"Bevare oss väl för fnask," sa käringen, när hon hittade gub-
ben i kålsoppan.

4721

"Slakten är värst," sa räven, om de röda hundarna.

"Dä smakte fåjel," sa käringen, när hon kokte välling på stav-
vern (stören) där kråkan suttit.

"Dä är ingen ordning," sa katten, när de körde ut `an om
julafton.

"En styver då, och en styver då," så blir det snart en daler,"
sa Jeppa Sven.

"Ljus opp din sudd," sa käringen till månen.

"Dä är mitt," sa Basta Pellem om fölet.

"Så länge en har något å packa, så har en å smacka," sa bon-
den när han tröskade om våren.

"Skäppe så, skäppe få," sa gubben, när han sådde salt.

"Dä är ingen skada, skedd," sa käringen när stuan brann.

"Hur tomt är allt vad världen har," sa Sven Andersson när han
kom på höslinnet och där ej fanns något hö.

"Dä är inte löss allt, dä är sand mä," sa tiggegubben, när
han dräpte lössen .

"Få min grebba röra te degen åt dig i kväll, så få hon granna

70
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69.

näva, för hon vänta friara i morn," sa hustrun till sin
grannkvinna.

"Nu är det här igen," sa skräddarn om spöket.

"Välkommen som en so i ett bönland," sa käringen till läns-
mannen.

"En kan väl töra se att, men bevars Gu väl för å köna ut att,"
sa Bärnans Inget i varje stuga, när hon bar skvaller.

"De jag äter opp, de lita jag på, och de jag sättä, de vänta
jag på," sa käringen, när hon satte bönor, och bet av hälv-
ten av varje böna.

"Dä smakte kar," sa käringen, när hon kysste tuppen.

"Lössena bita me, gällana kräva me," sa Åttingen.

"Är salvan god, så söker den såret," sa Plana Nessen, när
han söp ut brännvinet, som han skulle smörja såret med.

"När jag var liten," sa den som aldrig blev stor.

"Jag är allri illavuren," sa den, som hade två knöla på ryg-
gen.

"Jag tager dem för ro skull," sa bonden när han stal ådrorna.

"Dä är rörande," sa käringen, som sålde grötaträ.

4721

"Dä va fasligt vad du är åiä (matfrisk), sa Ika Sven Magnus till sin hustru, när hon åt sista gången.

"Är du mätirkad (hungriq) så äter du väl," sa käringen till heren, när hon gav honom agnebröd. (bröd av malda kornagner).

"Ära den, som äras bör," sa käringen och nidde (nög) för skam pålen.

"Dä är ingen brää tid," sa Lars Svensson när kornet stupade.

"Dä va väl, denna brådska stillades," sa Anessa Petter, då det började regna, när de körde hö.

"Nu är det värsta gjort för dan," sa Lika Nissen, när han hade ätit frukost.

"Stå de andra sig, så står jag mig," sa Vipen när han skulle ha straffexercis.

"Min rygg å min länn, är dä inte kvälla än," sa käringen när hon gjorde hjälpdagsverke.

"Här är ingenting å ta," sa tjuven, när han tog dörren.

"Giv akt," sa bonden till sin halte höna.

72

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

71.

"Jag råka väl den gamle vägen," sa käringen när hon körde skeden i örat.

"Sams kusiner," sa Bellman till svinen.

"Sådana är di," sa tiggaren om lössen.

"Dä är ingen skam å bjutte'," sa bonden, när han spände stutarna för kyrkan.

"Elände på elände," sa den ene tiggaren, när han trillade på den andre.

"Nu komma di," sa Per Olsson om vargarna.

"Jag är så utsatt, som Blarren, som inga syställe hade," sa syheren.

"Orka du med den stavern, så orka du med den," sa bonden till hästen och lade på vagnen den ena stavern efter den andre, tills hästen ej orkade dra lasset.

"Orka du inte med den stavern, så orka du inte med den," sa bonden sedan till hästen, och började plocka av alla stavrar-na och körden hem Tomme.

"Dä kan ble för möet för di likaste mä, tocka som för de (dig) å me (mig)," sa Kalle i Skeften, när han var på brytegilje.

"Si, ja' vill va så duktiä så," sa pigan.

"Tjyva Masse, tjyva Masse," sa Täckä Massen, att klaran (taltrasten), sa när han stal vejä (vidjor).

"Jag ska bränna opp lössen," sa Helja, när hon satte eld på fattigstuan..

"Det kan hända alla, för det har hänt mig," sa gräbban.

"Min Jon vill inte jag ska tigga, men jag sniä mig te att lite ändå," sa Pannkake Märtan.

"Du ä inte gammal Schvenne," sa Kanon till nettiåringen.

"Dä ä en annan sjua," sa bonnen om femman.

"Ska du äta två sågel till brödet," din sågelhund," sa bonnen till pigan, när hon tog sillamjolk och survälling på en gång.

"Är detta ämnat meke till frukost," sa Bodell och åt ut klistret.

"Ska vi komma överens om, att inte trampa varandra på tårna," sa tuppen till hästen.

"Davramålsbetet kan mor förlänga; och förmiddagsbetet och eftermiddagshetet kan mor förlänga, men Gu'ske lov, meraftonsbetet kan hon inte förlänga," sa heren.

"Dä är medda (middag) när mor vill och kväll när Gud vill," sa pojken.

"Farfa lille," sa Lagans Märta.

"Jag undra," sa flundran; om gäddan är en fisk?"

"Ja höre visst va den låje speктоän (inspektoren) seä, men ja` vanna inte," sa Döv-Sven.

"Jontan omkring, jontan omkring," sa barnungen, när han rev öpp maskorna på strumpan.

"När dä är blant (blandat) en gång, så blannas dä int meä," sa änkan när de ville hon skulle gifta om sig.

"Konstelige herra, ha konstiga mössa," sa bonnen om länsman-
nen.

"Dä går inte alltid å ria efter fäet," sa bonnen.

"Dä är, som dä vae (vore) förgjordat (förgjort)," sa käring-
en om bönlannet.

4721

76

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

75.

"Dä går väl över," sa gubben, som spydde i kolaryssen.

"Det finns ingen bot för min päls," sa undantagskärningen, som inte hade annat än böter på pälsen.

"Om en skicka en so till Rom, är hon en so, när hon kommer igen," sa Smörpesten.

"Bevares väl för å hänga upp sig, för då kan en trilla ned och slå ihjäl sig," sa den, som hängde sig och repet brast.

"Du skiter dig för fläsk, så länge körven räcka," sa kärningen till heren.

"Si, karana ska en fara så väl mä, som ena goa, goa mjölkeko," sa Kajsa till Mattras.

"Dä ska nået va," sa Kajsa till Mattras, "när mjölketåren fattes."

4721

V.. O r d s p r å k.

Början är inte ändan lik.

En kan inte vänta mer än tre maker talg av en träbock.

Skoskav och angkelsår vara så länge världen står.

En är alltid en tåp i en ann` mans skåp.

Bättre brödlös än rådlös.

Brödet är bjälken i buken.

Fläsk och bröd, gör kinden röd.

Munnen vill mer än buken tål.

Många munnar göra ett tomt fat, och många händer göra ett
lätt arbete.

Ju mera man ju mera lycka.

Ju flera kocka, ju sämre soppa.

När katten är borta, dansa rättorna på bordet.

Ju mera en stryker en katt på ryggen ju höjane sätter han opp
rompan.

Galna kattor få rivet sking.

77

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

76.

En gammal katta med bred tunga, lapa lika mycke som sju unga.

Har en vonna över räven, så vinger en väl över rompan.

Den som ska ha rävens sking, få göra skäl för det både förr
å sing.

Det är tids nog sälja skinnet när vargen är skjuten.

Ropa inte hej förrän du är över bäcken.

En ska inte skåda hunden efter håren.

Det är inte guld allt som glimmar.

En ska inte skåda gräbbor vid kyrkan och lågor vid ljustänt.

Kyrkeblöss är vardagströs.

Kunna de inte si dem i vardagstramsen, kunna de inte si dem i
helldagsglansen.

Morgonglans och karingdans räcker inte hela dan. (dagen).

Dä ä alltid tåjtitt för den tåjtie, och motigt för den motie.

En ska inte grua sig, för ella blir gruan större än spisen.

Den, som vill gnälla få alltid något och gnälla för.

Ett förnöjt sinne, är ett dagligt gästabad.

Bra folk hjälpa sig själva, skit är inte vär å hjälpa.

4721

En kan inte se folk längre än till tänderna.

Låna sin vän och kräva sin ovän.

Den, som gapar över mycket, mister för det mesta hela stycket.

För mycke och för lite skämmer allting.

Måttlighet i allt.

Enveten vinger.

Faveten speta, få ingenting veta.

Den, som tasslar, han ljuger.

En lögnare tror man inte om han talar sanning.

Bättre tåga än illa tala.

Tala är silver, tåga är guld.

Tänka först, och tala sedan.

Den, som går på lä, få alltid höra något som duä.

Buskarna ha öron, slätten har syn.

Små grytor ha också öron.

Av barn och tosingar få en höra sanning.

När en tala om skam, är han inte långt borta.

79

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

78.

Ingen är sämre än den, som gifter sig och ingen är bättre än den som dör.

Den, som känne Kitta, köpe na inte.

Den, som köper allt vad den ser, få sälja allt vad han har.

Den, som inte ser opp med öjat, få opp med pungen.

Av skadan blir man vis, men inte rik.

Angken (ångern) kommer allri förr än ettåt (efteråt).

En är allri slug förrän ettåt.

Den oförsökte duger till ingenting.

Dä är så dags å sikta, när såjänä äro i röven.

Det löna sig inte å kosta krodd (krut) på döa höka.

Det är inte värt å ta hafre från gåsen, utan en vill ge henne korn istället.

Det är bättre att ge en hund en bit, än slåss med den.

När alla spotta på en sten, blir den snart våt.

Det är sällan den ena ugglan hugger ut ögat på den andra.

Stora ord och fett fläsk fastna inte i halsen.

4721

Skräppegräs lukta alltid illa.

Eget beröm är ingenting värt.

Själv gjort är väl gjort, om det är allri så illa gjort.

Själv är bäste dräng.

Prata går bra, men göra är värre.

Det är inte så lätt gjort, som sagt.

Ju mera en röre i en lort, ju värre osa den.

De kunna så väl få tag i en lort nedanför dyngan, som ovanpå
den.

Det faller såväl regn på en koskit, som på en lilja.

En kar står vid sitt ord och en tiggare vid sin påse.

Loven är go, men hållen är bettä. (Löftet är gott, men hålla
det man lovat är bättre).

En ska inte lova mer än en kan hålla.

Det är bättre med en välsignad bit, än ett stort förbaskat
stycke.

Bättre möet, än ingana. (Bättre något än ingenting).

Bättre med en fågel i handen än tio i skogen.

81

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

80.

4721

82
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

81.

De ä bättre med mors vannavälling än andras mjölkavälling.

När det regnar välling har den fattige ingen sked.

När gräset är grott är märren död.

När en inte har mer än en plåt, få den va antingen skiten
ella våt.

Smedens mähr och skomakarns käring få oftast gå barfotade.

Två stora få inte rum i en påse.

Var och en tycker sin väg rättast vara.

En ska inte rätta sig ätte vad di seä (säger), utan en ska si
vad di gå.

Den asanes kommer så fort som den rasanes.

Mörksens gärning, är dagens skam.

Det gamla och det unga blodet koka inte ihop.

Staten ska föras om skorna ska bindas med bast.

Titta inte för högt, för då kan du få lont i öjnen.

En ska inte klyva för högt, för ella kan en trilla och slå sig.

Dä ä ynklit å höra löss hosta.

Där geten är bunden, där gnaver hon.

4721.

83.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

82.

För lata svin är jorden alltid frusen.

När soen har bäddat, ä de dever (dager).

Som soen bädda, får hon ligga.

När de blir kvälla, är den late snälla.

Bättre sent än aldrig.

Det passa inte att krubban går till hästen.

Dålig häst som inte orka med selen.

En häst är, som den underhålles.

En liten göra mycke, medan stor vänder sig.

En få inte allt, de en räcker.

Det som är borta, det är borta.

Människan spår och Gud rår.

När barn får sin vilja fram, lipa de inte.

Små sår och fattiga värmer ska en inte förakta.

Den illa gör, han illa far.

Där trädet faller bliver det liggande.

Äpplet faller inte långt ifrån trädet.

4721

84

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

83.

Kärleken drar starkare än tre par oxar.

Gammal kärlek rostar inte.

Det som brinner hett, brinner aldrig länge.

Ingen rök utan eld.

Av en liten gnista kan bli en stor eld.

Lögner och byker kunna förlängas.

Pengar gifter troll.

Ont gräs förgås inte.

Var smed har sin sed.

En ska inte lyfta på hatten förrän en få si herren i dörren.

Nya kåsta (kvastar) sopa alltid väl.

Alla känna apan, men apan känner ingen.

De tala i fåvitsko, och därpå grynta de.

Fu fortare en trava ju förr kommer en fram.

En kan gömma tågor tills de bli gull, och fårull tills den
blir mull.

Gömma, heter ha.

När en ingana så, kan en ingana få.

Skriv endast på denna sida!

Då kornet gått i rön, duger det både till öl och bröd.

Då oxöronen (en sorts blommor, som växer om våren) äro som bollast, är koen som gällast.

En ko mjölka genom tannen (tanden).

Den ko har, han ko miste. Den ingen ko har, han miste jämt.

Det är ingen förtjänst med en ko, som mjölka bra, och själv slår ut mjölken.

Den hunden nödga åt skogen, biter inte många djur.

Det är inte svårt och skära breda remma av andras läder.

Det är bättre å ta sig till skaanes (skada) än te skam.

Kommer dag, kommer rå, kommer snö, går den å.

Det, som gömmes i snö, kommer upp i tö.

En liten tu' välte ofta ett ett stort lass.

En olycka kommer sällan ensam.

Den, som i leken går, måste leken tåla.

Lika barn leka bäst.

Lika fåglar skockas.

Prästen och hunnen tjäna sig födan med munnen.

Då musen är mätt, är mjölet beskt.

Den late är inte kvicker, utan när den bränner sig.

Det är bättre å blåsa på gröten än att bränna sig.

Det är bättre sky, än illa fekta.

Som de bädda få de ligga.

Intet ont, utan det har något gott med sig.

Spela kort och kasta tärning är satans gärning.

Första gång fluan (flugan) fes, blev hon asslös.

De börja med en knappnål, och sluta med en silverskål.

Då är gott å inte ha nå`n slarv med på den byken.

Det ropa inte efter rum, som tomt är.

När ljuset har brunnit och käringen har spunnit, har hon
mer förlorat än vunnit.

Den fisken, som är kommen in i mjäan, vill ut ur den, och den
fisk, som är utanför mjäan, vill in i den.

Det är ingen, som känner var skon klämmer, utan den som har
den.

4721

En fluga gör ingen sommar.

Drömma, fara som strömma.

Spänn inte bågen för hårt, för ella brister den.

En ska inte släppa in räven i hönshuset.

De sitta på lusen och flå gneten.

Knyt inte näven hårdare än du vinger både i den och ur den.

En kan inte hålla det en inte har i händerna.

Det finns fler brokiga hundar än prästens.

Dä är ingen ko på is, så länge rompan är på lann.

De unge ska man lära, och de gamle ska man ära.

Det man inte kan få, ska man inte efterstå.

När en ingana har å göra, ska en baka stenkakor och smöra, och
klenä på hinnastu döra.

Det, som gömmes över natten, gömmes antingen till kånen eller
katten.

När en skioka barn åt byn, får en gå efter med ärendet själv.

Alla svin är svarta i skumme.

Dä ä ingen da` utan en få lära någon (någon) ra`.

Skriv endast på denna sida!

87

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

86.

4721

88
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

87.

En få lära så länge en lever, och stryk så länge en lärer.

Skita kalas, ess där inte går nået (något) i kras.

Den, som kommer först i påsen, kommer sist ut.

De, som ha något å klinga, få väl de som springa.

Smörj vagnen, så går den lätt, muta domarn så får du rätt.

När vagnen skriker, vill den ha smörj.

Äter en sig inte mätter så slicka en sig inte mätter.

Hungern lär kryddan på maten.

Var fågel sjunger efter sin näbb.

Som man ropar i skogen får man svar.

En ilsken hund skäller.

Den höna, som vill värpa ute, går inte å vakta.

En blind höna hitta alltid något korn.

Bättre backa, än stöta sig i dörren.

Den illa gör, han illa far.

Blodet är tjockare än vattnet.

Skit och flit, gör bonden rik.

Den, som en gång bitet huet (huvudet) av skam, är inte rädd
för skammen.

Lagom hänger på en trå, den är inte go att råka på.

Mer, vill mer ha.

Det är bättre att ta ett skitord än förhasta sig.

Hästhandel och giftermål ska en inte lägga sig utför.

Den, som pengarna få, ska livköpet bestå.

Det är bättre med en belåten, än alla missbelåtna.

Den illa höre, han illa före.

Ärlighet vara längst.

Det orätt fås, med sorg förgås.

En få lära sig krypa, till en kan gå.

En blir allri för gammal te å va dummä.

Den, kom inte försent, som hängde sig vid ljustänt.

I dag röd, i morgon död.

Det är inte den enes skull, att två träta.

Sämja ger rum.

Många hundar är harens död.

En ska inte gå över ån efter vatten.

Borta är bra, men hemma är bäst.

Den, som har många järn i elden, bränner alltid något.

En måste smida medan järnet är varmt.

Den, som är lat, få tomma fat.

Lat man, får mager kål.

Det är bättre å gå långa kroka, än ligga i sjön å ropa.

Grin och flin, gör ingen fin.

Skratta bäst, som skratta sist.

Det är bättre å ingen gris ha, än ha en, som inte toet går av.

En ska inte köpa grisen i säcken.

Väg först, våga sedan.

Dä, som är gjort, kan inte ändras.

Sparsamhet är en dygd.

I det lugnaste vattnet gå de största fiskarna.

En kan inte hålla, dä en inte har i händerna.

De hålla tes (tills) de släppa.

I brist på höns , tar räven kråkor.

Skogen är fattigmans tröja.

Ingen man är längre än Gud vill.

En ung man kan dö, en gammal ska dö.

Ost och fä, vill va där folk ä.

En ska inte lägga eld ibland halm.

En ska inte kasta små stenar, för Gud kan kasta stora.

Den, som inte vill lyda far och mor, får lyda trummor och
kalvskinn.

Dä ä skillnad på folk och färakara.

Dä är inte borta, det som som rinner å näsan och i munnen.

När det ena svinet dör, går det andra och rota lika voret.

Julakalv och Påskagris är bonden till pris julasommar och
Påskavinter.

En ko och en kvinnga, en so och en hynga, gå lika länge.

Det kosta ett kovärde för en bonde å flytta.

När fattigdomen går in genom den ena dörren, går kärleken ut genom den andra.

V Ordspråk och talesätt.

En får ha så brått som en skulle raka smör ur elden.

Hon springer, som hon hade lånat eld.

En får äta de en har, och sjunga då en kan.

Dä ä så hett, så en kan steka sill på väggarna.

Dä ä så hett, som i en basta.

Dä ä lika omöjligt som å logga en flintskallig gåbbe. (gubbe).

Dä ä lika omöjligt som å ta ned månen.

Dä ä lika omöjligt som å riva ned regn.

Dä gör inte mer än om en mogga (mygga) pessade i havet.

Det är inte mer än en kan stoppa i öjat.

Bara lite vetta (lite grand).

Jag fick inte så mycke som vått på en syl.

4721

92
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag fick inte så mycke som en pipa skit.

Jag fick inte så mycke som en bafötta (barfotad) kopp kaffe.

Nå en ingana få, är en ingana skölde.

Lite, men välment.

Fattig som en kyrkrätta.

Antingen är de hörenflös eller härpensnårp. (överflöd eller
brist).

Han är inte så halt, som han linka te.

Hon är så motten (uttalas med kort å) så en kan knyta en fro-

sen särk om truten på na.

Han grina som en solvarg.

Han ligger i, som en sulten hund i en benhög.

Han äroppe sju otta för daver (dager).

Han är oppe på benen, innan skam fått skorna på fötterna.

(Säges om den, som stiger upp tidigt på morgonen).

Dä är, som å dra en katt avigt.

De villa bå fisa och göra orätt.

92.

4721

Skit i den ene näven och slå ihop bägge händerna, så får du se vem av dem du får mest i.

Den, som är skiten, tar sig assen.

Du kan ta en skit och lägga huet (huvudet) i, så får du inga fjära i håret.

Du kan få kössa mig där jag ä höjast, när jag plocka spånä.

Först skita de i kålen, och sen dricka de själva ut an. (säges om den, som först försmår en friare, och sen gifter sig med honom).

Dä är bättre å ta en, som pessa i faste, (förstuga) än en, som skiter i feste. (Härmed menas, att det är bättre, att taga en person när man skall gifta sig, vars fel och brister man känner.

Du prata och blarra så det låter som när en jäjt (get) skiter på en näver.

Hon ylma och glo som en ko, som ej sett folk förr.

Han går så sakta, som en lus i en tjärspann.

94

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

93.

4721

Han springer på tväret, som en belläflua (hästfluga).

Han stinker, som en ostmak (ostmask).

Hon nyper på munnen, som hon hade en böna i röven.

Hon ser ut, som en vannlagd katta.

Kalvad i skogen och slungad till byn. (Sades om en person, som uppförde sig ohyfsat).

Han är så illmarig som Barkans katt, som blundade tre veckor innan han fes, för han inte skulle få rök i öjnen.

Det hänger vid som värmt beck.

Dä är te å ta i med hårdhandskarna, spotta i näven och ta
bätta tag.

"En får lov atka sig, så Trast inte hänger sig på ryggen på en," brukade slåtterfolket säga, ty den ansågs för lat, som fick Trast på ryggen. Trast sades ha varit en soldat.

"Han såg ut, som höken hade varit ihopa mä an," sades om en person, som hade trasiga kläder.

"Han såg ut som han hade ätit bara ister," sades om en fet-
lagd person.

95
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

94.

"Han ser ut, som han hade ätit opp nådåret för räven," sades om en mager person.

"Vi ha fått påhälsning av Ola Krok," sades det, när brödet tog slut innan rågen var mogen.

"Nu ringer det för Ola Krok," sade man sedan, när man började tröska av den nya rågen.

"Det står, som rongedöve," sades, när det var smutsigt och ostädat i ett rum.

"Du ska då lägga din näsa i blöt i allting, om det inte är utan i en skit," sades till den, som var förveten.

"Giftna i en knut, tala en om att, rinnär dä ut," brukade svaras, då någon fråga, vad man t. ex. hade i en korg.

"En få lära sig å ta skeden i grannhand," sades, när något börja taga slut, och man ej hade råd att skaffa mer.

"Skit i den sorgen! Här är fler igen," brukade sägas till en person, som hade kärlekssorg.

När de be en, ska en hålla te goe.

Lat pia, bär sig förr te svea, än går två tånger.

Skratta ni åt mig, skratta ni åt skaparn.

Skratta ni åt kläderna, skratta ni åt skräddarn.

Sy en på sig, faller kläderna å en.

Fäster en kläderna på sig, vinger en inte dö, förrän en tagit dem å sig.

Söndagsklippta näljer (naglar) gör sorg i alla ens dagar.

Det söndan förvärva, ska måndan fördärva.

Ingana är bättä, än äta sig för mättä, för dä bleä allt bättä å bättä.

Den, som först känner att osa, kommer från hans egen dosa.

Du är så dum som vipan, som körden näbben i röven och inte fick dä`n `an.

Du är som hunden, som är bunden vid höstacken; han unna ingen na`n och han kan inte äta av det själv.

Dä gick, som dä vatt bå taljat och smort.

"Det är ledsamt å se, när ägendomen brinner opp under näsan,"
sades om den, som röker.